

ЕТИЧЕН КОДЕКС

На работещите в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Академичният колегиум на Пловдивския университет споделя разбирането, че без спазване на професионалната и научната етика не може да има ефективна дейност, която да е в съзвучие с утвърдените в европейската и международната научна общност хуманистични ценности, както и с принципите за осъществяване на научна дейност, залегнали в основата на Хартата на европейските учени¹ и Кодекса на поведение при наемане на учени².

Чл. 1. Настоящият Етичен кодекс има за цел да повишава престижа и общественото доверие в Университета, да съдейства за осъществяване на образователната му мисия и да стимулира развитието и утвърждаването на етичните норми в отношенията между преподаватели, служители и студенти.

Чл. 2. Етичният кодекс определя принципите, етичните ценности и правилата, на които трябва да се основават взаимоотношенията между ръководството, преподаватели, служители и студенти.

Чл. 3. Етичният кодекс е задължителен за всички преподаватели, служители и студенти в университета при изпълнение на задълженията им, независимо от заеманата длъжност, пол, възраст, образование, ранг, научна степен и пр.

Чл. 4. Дейността на преподавателите, служителите и студентите към Университета се осъществява при спазване на следните принципи:

Законност – всеки, който работи в Университета, спазва строго законодателството на Република България и вътрешно нормативните правила на Университета.

Недопускане на дискриминация под каквато и да е форма – възраст, раса, пол, вероизповедание, образование и пр.

Честност и почтеност – коректно представяне на своята гледна точка

Достойнство – запазване на личното и на останалите членове на колектива достойнство.

Безпристрастност – в своята дейност преподавателите и служителите се ръководят единствено от интересите на Университета

Политическа неутралност – в университета не се извършва политическа дейност и не се проповядват идеите на която и да е политическа партия.

Компетентност, отговорност – преподавателите и служителите изпълняват възложените им задачи с висок професионализъм и развито чувство за дълг

Конфиденциалност - преподавателите и служителите не разгласяват информацията, която им е служебно известна.

¹The European Charter for Researchers – утвърдена от Европейската комисия на 11.03.2005 г.

²The Code of Conduct for the Recruitment of Researchers – утвърден от Европейската комисия на 11.03.2005

РАЗДЕЛ II: НАУЧНА ЕТИКА

Принципи на научното изследване

В своята научна дейност ученият от Пловдивския университет се придържа към следните принципи: научна свобода, професионална отговорност и професионално отношение към научното изследване, ефективност, стриктно изпълнение на договорните и правните отношения, отчетност, откритост и достъпност на резултатите от научноизследователската дейност.

Чл. 5. Ученият насочва своите изследователски усилия в полза на човечеството и за разширяване на границите на човешкото познание, като се ползва от правото си на свобода на мисълта и изразяването, както и на определянето на методологията, по която да провежда своето изследване.

Чл. 6. Водеща цел на учения е търсенето на обективната истина. В научноизследователската си дейност той се стреми към аргументирано доказване на издигнатите от него хипотези и към обективно формиране на съответните изводи и заключения. Недопустимо е резултатите от изследването да се подчиняват не на обективната истина, а на частни и групови интереси.

Чл. 7. Ученият следва да осъществява ефективна научна дейност, като провежда задълбочени и всеобхватни изследвания за установяване на убедително и трайно ново познание, със свои оригинални приноси, без повторение на стари и вече доказани твърдения.

Чл. 8. Ученият е морално задължен да сигнализира за негативни прояви в своята професионална област: за псевдонаучни теории и твърдения, непроверени и съмнителни данни, непозволено ползване на чужди текстове и резултати (плагиатство).

Чл. 9. Авторите на научни публикации носят не само професионална, но и морална отговорност за достоверността на научните си публикации.

Чл. 10. Учените трябва да познават националните и/или институционалните наредби и правилници, управляващи интелектуалната собственост, трябва да се придържат към тези наредби и правилници, като осигуряват изискваните в тях резултати (публикации, патенти, доклади, нови продукти и др.).

Чл. 11. Учените са отговорни пред своя работодател, финансиращи организации, както и други публични и частни лица, с които са свързани по договор. Те са отговорни за ефективното използване на парите на данъкоплатеца, трябва да спазват принципите за прозрачно и ефикасно финансово управление и да сътрудничат при оторизирани проверки на техните изследвания, независимо дали са предприети от техните работодатели или от етични комисии/комитети.

Чл. 12. Учените трябва да осигурят възможността научните им изследвания да бъдат използвани и разпространявани, съобщавани, трансферирани в други научни среди или, ако е подходящо, комерсиализирани.

ВЯРНО С
ОРИГИНАЛА

Съавторство при научната дейност

Чл. 15. При съвместна научноизследователска дейност етично е да се определя реалният принос на всеки изследовател, съобразно извършената от него работа.

Чл. 16. За съавтори се посочват лицата, които имат реален принос за провеждане на изследването, за получаване, анализиране и приложение на резултатите, или за написването на съответния авторски текст, и ако другите съавтори са дали съгласието си за това, и за публикуването му. „Почетното“ съавторство е недопустимо. Подкрепата от други звена и лица, както и от членовете на ръководството на съответната научна организация може да се отразява като изказване на благодарност, но това не ги прави съавтори.

Научно ръководство и менторство

Чл. 17. Опитните учени трябва да играят ролята на наблюдатели, ментори, съветници, лидери, координатори на проекти, мениджъри или научни информатори. Те трябва да изпълняват тези свои задължения по най-високите професионални стандарти, да имат творчески и позитивни връзки с начинаещите учени, за да осигурят условия за ефикасен трансфер на знания и за по-нататъшното успешно развитие на тяхната самостоятелна научна кариера.

Чл. 18. Задължение на ръководителите на научноизследователските колегиуми е да следят за спазването на научния морал в тях. Те трябва да осигуряват правилна организация за научна дейност и да дават личен пример за активна морална научноизследователска работа и поведение.

Научни дискусии

Чл. 19. Научният морал изисква да се дискутират идеи, а не личностни характеристики, да се прилагат аргументи, теоретични обяснения, а не персонални характеристики и квалификации.

Чл. 20. Значимостта на идеите, тезите и резултатите не трябва да се определят от научните степени и звания на авторите, от възрастта и положението им в научните среди и в обществото, а от силата на научните им доводи.

Чл. 21. Универсалните критерии за оценка се установяват чрез консенсус от научната общност.

Взаимоотношения между изследователите

Чл. 13. Ученият трябва да проявява почтеност и коректност в отношенията си с останалите колеги. Не се допуска под каквато и да е форма присвояване на чужди научни постижения, отнемане на чуждо авторско право (плагиатство), "кражба" на чужди идеи, фалшифициране на чужди трудове и др.

Чл. 14. Стремещт на учения да изпревари своите колеги в получаването на нови научни знания и в постигане на признание от научната общност и от обществото не бива да го противопоставя на общите интереси, основани на авторитета на науката и на академичната автономия, които изискват сътрудничество и взаимно уважение.

Етични правила при публикуване, оценка и рецензиране на научни публикации

Чл. 22. Публикуването на статия в списание на базата на рецензия е основен градивен елемент в развитието на една кохерентна и уважавана мрежа от знания и е морална отговорност пред научната общност и обществото както на изследователя, така и на научния рецензент.

Чл. 23. Научната етика предполага отзивчивост и толерантност към критичните мнения и съмненията на други учени относно използваните методи и постигнати резултати.

Чл. 24. Рецензиите следва да бъдат компетентни и задълбочени и да се основават единствено върху преценката за обективните качества на научните трудове. Проявите на завист, злоба, недоброжелателност и корупция са несъвместими с научната етика.

Чл. 25. Рецензиите не трябва да преследват злепоставяне на авторите или колектива, в който те работят, не бива да допускат предубеждения или негативни личностни настроения.

Учените и правният ред, учените и бизнесът

Чл. 26. Учените са морално задължени да спазват законите на страната, регулиращи както научната дейност и авторското право, така и другите обществени отношения. Проявите на корупция, на социална несправедливост, некомпетентност и нарушение на изискванията за високо качество на научноизследователската и дейност са несъвместими с научния морал.

Чл. 27. Учените, които осъществяват и преподавателска дейност, трябва да бъдат еталон за морално поведение чрез образцова педагогическа практика и във взаимоотношенията при нейното реализиране.

Чл. 28. Учените подпомагат със своята работа коректния, правомерен, полезен и за другите в гражданското общество бизнес. Те не трябва да нарушават моралните принципи при търсене на основания и възможности за реализация под въздействието на лични и/или обществено неоправдани бизнес интереси.

РАЗДЕЛ III: ЕТИЧНИ ПРИНЦИПИ, ПРИЛОЖИМИ КЪМ РАБОТОДАТЕЛЯ И АКАДЕМИЧНОТО РЪКОВОДСТВО

Чл. 29. Работодателят и академичното ръководство не трябва да дискриминират учените по никакъв начин заради пол, възраст, етнически или социален произход, религия или вяра, език, политически възгледи, физически недъг, обществено положение.

Чл. 30. Работодателят се стреми да осигури най-подходящата работна и изследователска среда, включваща работни помещения, оборудване и възможности за сътрудничество в научна мрежа, здравословни условия на труд, в това число за изследователите със специални потребности.

Чл. 31. Работодателят следва да се стреми да осигури работни условия, които да позволяват както на мъжете, така и на жените учени и преподаватели да съчетават успешно семейството и работата, децата и кариерата.

Чл. 32. Работодателят се стреми работата на учените да не бъде възпрепятствана от нестабилността на работния им договор и, следователно, трябва да поеме отговорност, доколкото е възможно, да осигури стабилност в условията за работа.

**ВЯРНО С
ОРИГИНАЛА**

Чл. 33. В рамките на професионалната етика работната заплата трябва да съответства на правния статус, ниво на квалификация и отговорности на преподавателя и служителя.

Чл. 34. Академичното ръководство се стреми към баланс в представителството и равенство на половете.

Чл. 35. Работодателят следва да осигурява на всички учени на всички етапи от тяхната кариера, независимо от клаузите на договора им, шанс за професионално развитие.

Чл. 36. Работодателят трябва да гарантира стандартите за приемане на учените, в съответствие с Кодекса на поведение за наемане на учени.

Чл. 37. Работодателят полага особени грижи за подготовката на младите изследователи и за стимулиране на тяхното възходящо развитие.

Чл. 38. Академичното ръководство подпомага според възможностите на институцията всички форми на мобилност, които да гарантират устойчиви режими за израстване, професионално развитие и утвърждаване на членовете на академичната общност.

Чл. 39. Задължение на академичното ръководство пред институцията е осигуряването на качествено и своевременно възпроизводство на научния кадрови потенциал.

Чл. 40. Академичното ръководство стриктно спазва принципа на мандатността и другите цивилизационно утвърдени изисквания към академичните ръководства.

Чл. 41. Ръководителите на научноизследователските колективи и на основните структурни звена носят морална отговорност за формалното, повърхностно обсъждане на трудовете на изследователите, което е грубо нарушение на научната етика.

Чл. 42. Административните ръководители следва да гарантират условия за добросъвестно, научно обективно участие на учените в различни конкурси за разработване на проекти, разпределение на субсидии и придобиване на научни степени и академични длъжности. Неаргументираното елиминиране на участниците в конкурсите е недопустимо.

Чл. 43. Академичното ръководство следва да стимулира (морално и материално) и подкрепя изследвания, които имат престижен статус и водят до приноси в съответната научна област.

РАЗДЕЛ IV: ПРОФЕСИОНАЛНО ПОВЕДЕНИЕ

Чл. 44. Преподавателите и служителите изпълняват добросъвестно трудовете си задължения, като спазват законните разпореждания, указания и изисквания на висшестоящите ръководители, както и екипния принцип на работа.

Чл. 45. Преподавателите и служителите имат поведение, което изключва всякакво съмнение за корупционни практики.

Чл. 46. Преподавателите и служителите не допускат да бъдат поставени под каквато и да е външна зависимост, поставяща под съмнение добросъвестното изпълнение на служебните им задължения.

Чл. 47. Преподавателите и служителите не приемат имотни облаги в израз на благодарност за извършена дейност която попада в служебните им задължения.

Чл. 48. Облеклото и външния вид на преподавателите и служителите са съобразени с общоприетите норми за представителност и положението им.

**ВЯРНО С
ОРИГИНАЛА**

РАЗДЕЛ V: ВЗАИМООТНОШЕНИЯ МЕЖДУ ПРЕПОДАВАТЕЛИ И СТУДЕНТИ

Чл. 49. Преподавателите в Университета имат за свои етични задължения към обучаемите:

1. да уважават личността на всеки студент, специализант или докторант, неговото право на собствено мнение и да не уронват престижа му;
2. да зачитат човешкото му достойнство без оглед на възраст, пол, раса, социална, етническа, религиозна принадлежност, сексуална ориентация или наличието на увреждане;
3. да оказват помощ и подкрепа в процеса на обучението;
4. да осигуряват най-високо качество на обучението и да насърчават студентите, специализантите и докторантите в Университета към максимално реализиране на техния личностен и интелектуален потенциал, към постигане на високи академични резултати и висока професионална квалификация;
5. да бъдат справедливи и безпристрастни при оценяването на резултатите от обучението;
6. да не влизат в отношения с тях, които будят съмнения относно етичността на подбудите.

РАЗДЕЛ VI: ОЦЕНКИ И САНКЦИИ ОТ НАУЧНАТА ОБЩНОСТ ЗА НЕМОРАЛНИТЕ ПРОЯВИ

Чл. 50. Нарушаването на научната и академичната етика, както и недобросъвестната научноизследователска или преподавателска дейност са основание за отрицателна морална оценка и санкциониране от страна на научната общност. Отрицателната морална оценка (въз основа на достоверно констатирани нарушения на етични норми) може да намери израз както в критични публикации в научния печат и чрез медиите, така и като се налагат административни санкции.

Чл. 51. Обвиненията за неетични прояви трябва да бъдат аргументирани и подкрепени с доказателства - т.е. да са достоверни и убедителни.

Чл. 52. Набеденият за неморално издържана преподавателска и научна дейност има право на защита и до изясняване на случая се приема, че той е добросъвестен учен/преподавател.

Чл. 53. При установяване на нарушения на етичните правила в научната дейност, всеки член на академичната общност на ПУ има правото и моралното задължение незабавно да уведоми писмено Комисията по етика на ПУ, има правото да получи отговор от Комисията по етика на въпроса и да бъде в течение на работата ѝ по случая.

Чл. 54. Ученият, за който е оповестено, че е нарушил правилата на научната и академичната етика, има право да защити името и научното си достойнство чрез използване на допустимите от закона средства за това.

РАЗДЕЛ VII: ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ:

Чл. 55. Ръководителите на основните структурни звена към Университета са длъжни да запознават всеки нов служител, при първоначално встъпване в длъжност, с разпоредбите на този Кодекс.

Чл. 56. При неспазване разпоредбите на този Етичен кодекс, преподавателите и служителите носят морална и дисциплинарна отговорност, съгласно Правилниците на Университета и Кодекса на труда.

Етичният кодекс на работещите в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ е приет на АС – протокол номер 13 от 23.04.2010 г. и актуализиран от АС – протокол номер 12 от 22.07.2016 г.

**ВАРНО С
ОРИГИНАЛА**

